

## آیت الله میانجی

21 شهریور، سالروز غروب ستاره‌ای از آسمان فقه و فقاہت است که عزت نفس را به ساده‌زیستی آمیخته بود و هیچ گاه زخارف دنیوی بر او غلبه نکرد...



پاسداشت تبلور عینی فقه و اخلاق  
21 شهریور، سالروز غروب ستاره‌ای از آسمان فقه و فقاہت است که عزت نفس را به ساده‌زیستی آمیخته بود و هیچ گاه زخارف دنیوی بر او غلبه نکرد.

...آری این عالم ربانی که تبلور عینی فقه و اخلاق بود، کسی نبود جز آیت الله میرزا علی احمدی میانجی که همواره دل در گروه اهل بیت(ع) داشت و فقط به فکر تربیت شاگردان این مکتب بود.

اینک در سالگرد عروج ملکوتی آن عالم وارسته به بازخوانی شمه‌ای از زندگانی پربار ایشان می‌پردازیم.  
میلاذ: آیت‌الله احمدی میانجی، چهارم محرم الحرام 1345 ه. ق (1306 ش) در روستای پورسخلو از توابع میانه آذربایجان شرقی دیده به جهان گشود. دوران کودکی و نوجوانی را در چنین محیط خانوادگی، که سرشار از تلاش و کوشش، صفا و صمیمیت و عبودیت و معنویت بود، سپری کرد و در دامن مادری از سلاله رسول اکرم (ص) تربیت یافت.

در محضر پدر: مرحوم میرزا علی؛ آموزش کتاب های 171#؛ نصاب الصبیان 171#؛ گلستان سعدی؛ و مقدمات عربی را نزد پدر 171#؛ منشآت امیر نظام 171#؛ ابواب الجنان 171#؛ تاریخ نادر؛ و مقدمات عربی را نزد پدر گذرانیده و با پشتکار خود توانست حدود دویست بیت از 171#؛ نصاب؛ را حفظ کند و تا حدودی به زبان فارسی مسلط شود.

اساتید: مرحوم احمدی میانجی از محضر بزرگانی چون 1- آیت الله میرزا ابو حامد حجتی [1] 2- آیت الله شیخ علی زنوزی [2] 3- آیت الله میرزا رضی زنوزی و بزرگانی چون: آیت الله بروجردی، گلپایگانی، محقق داماد و... (رضوان الله علیهم اجمعین) بهره‌مند شد. ورود به حوزه تبریز و راهیابی به محضر علامه طباطبایی (ره): آیت الله شیخ علی زنوزی با مشاهده استعداد و ضمیر پاک آیت‌الله احمدی به گوهر وجودی او پی برد. لذا برای شکوفایی استعداد شاگردش، توقف بیش از پنج سال در حوزه میانه را به صلاح وی ندانست. بدین جهت به آیت‌الله احمدی پیشنهاد کرد که هر چه زودتر به یکی از حوزه های قوی و مهم هجرت کند و نامه ای به علامه طباطبایی (صاحب تفسیر المیزان)، که در تبریز بود، نوشت و از ایشان خواست تا مقدمات تحصیلات سطوح عالی را در آن شهر برای آیت‌الله احمدی فراهم کند. بدین ترتیب آیت‌الله احمدی، در سال 1323 ه. ش بنا به اصرار آیت‌الله زنوزی، عازم حوزه تبریز شد و در مدرسه 171#؛ حسن پاشا؛ ساکن گردید. ایشان خود در این باره نقل می‌کرد:

171#؛ ... بعد از استقرار در مدرسه، خواستم به خدمت علامه طباطبایی برسم و نامه را تقدیم کنم. لذا از طلاب و اساتید و سایر علمای شهر، نشانی منزل ایشان را خواستم؛ اما هیچ کس ایشان را نمی‌شناختند و می‌گفتند ما تا به حال یک همچون اسمی و شخصی را نشنیده و ندیده ایم. به مدارس دیگر مانند طالبیه رفتم، آنها هم چنین گفتند. چند روز به همین سبب معطل شدم تا این که بالاخره پس از مدتی با مشقت بسیار نشانی منزل ایشان را به دست آوردم. فوری به خدمتشان رسیدم و نامه را تحویل دادم. ایشان مرا مورد لطف قرارداد و به آیت‌الله میرزا رضی زنوزی که در آن ایام از مدرسین بزرگ حوزه تبریز بود، معرفی کرد...

هجرت به قم: آیت‌الله احمدی، در مدت کوتاهی که در حوزه تبریز بود، از محضر اساتید بزرگ از جمله آیت‌الله میرزا رضی زنوزی کسب فیض نمود؛ اما بنا به دلایلی در همان سال به میانه برگشت و از آنجا به سوی شهر مقدس قم روانه شد، او در این شهر، سطوح عالی را نزد مرحوم آیت‌الله سید حسین قاضی آموخت. و بخش دیگری از آن را هم در محضر حضرت علامه طباطبایی (صاحب تفسیر المیزان) که به تازگی از تبریز به قم مشرف شده بود، فرا گرفت. آیت‌الله احمدی پس از اتمام سطوح عالی فقه و اصول، درس خارج اصول را در خدمت مرحوم آیت‌الله آقا میرزا احمد کافی الملک یاد گرفت. همزمان با این درس، دروس خارج فقه را در ابواب مختلف، از محضر بزرگانی چون: بروجردی، گلپایگانی، محقق داماد و علامه طباطبایی (ره) بهره می‌جست و حتی در درس خصوصی مرحوم محقق داماد و علامه طباطبایی نیز شرکت می‌کرد، البته با مرحوم علامه طباطبایی انس بیشتری داشت و به طور خصوصی در زمینه فقه، اصول و اخلاق بهره‌ها برد. [3]

فعالیت های علمی فرهنگی: ایشان در کنار تحصیل، با همکاری و همفکری چند تن از دوستان فاضل خود، همچون آیات: سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، سید مهدی روحانی و سید ابوالفضل میرمحمدی، اقدام به برگزاری بحث تفسیر هفتگی کردند و پس از ایشان نیز آیات دیگری مثل: آقا موسوی زنجانی، احمد آذری قمی، احمد پایانی، موسوی زنجانی و... به جمع آنان پیوستند. این محفل علمی، به طور مرتب در هر هفته برگزار می‌شد. اعضای جلسه هر کدام به تفاسیر مختلف مراجعه می‌کردند و پیرامون آیات مباحث مفیدی را مطرح می‌نمودند که اغلب ظریف و دقیق و پربار بود. چنان که این اواخر آیت‌الله احمدی تأسف می‌خورد که چرا مذاکرات این جلسات از اول یادداشت و ضبط نشد.

معلم اخلاق و مدرّس فقه: این عالم وارسته از همان دوران طلبگی ضمن تحصیل، به تدریس نیز اهتمام داشت و درس های پیشین را

به طلاب و فضلاء پایین تر از خود می آموخت. آیت‌الله احمدی در حوزه علمیه قم از اساتید شناخته شده در سطوح عالی به شمار می رفت. به فقه و بخصوص به کتاب ارزشمند مکاسب شیخ انصاری، عنایت و علاقه خاصی داشت و هر سال آن را برای عده ای تدریس می نمود. او در امر آموزش طلاب، با شهید آیت‌الله قدوسی در مدرسه حقانی همکاری داشت و از اساتید سرشناس این مرکز علمی و انقلابی محسوب می شد. همچنین درس اخلاق ایشان نیز در سطح حوزه علاقمندان زیادی داشت. لذا از مدارس مختلف دعوت می شد و برای طلاب و فضلا در سطح های گوناگون درس اخلاق، که با جذابیت ویژه ای توأم بود، ارائه می داد. او که يك عمر فقه را با اخلاق به هم آمیخته بود، تبلور عینی يك &#171#فقیه اخلاقی&#171; بود.

آثار و تالیفات: آیت‌الله احمدی میانجی، در وادی قلم و تحقیق نیز به حق نبوغ، نوآوری، استعداد و تلاش طاقت فرسای خود را به وضوح در معرض دید و قضاوت تاریخ گذاشته است. آثار این دانشمند فرزانه از جهات مختلف قابل توجه و تأمل می باشد؛ بعض از آثار ایشان عبارتند از:

مکاتیب الرسول [4] / موافق الشیعه / التبرک / الاسیر فی السلام / السجود علی الارض / مالکیت خصوصی / لزوم وزارت اطلاعات در حکومت اسلامی / حاشیه و تعلیقه بر کتاب های &#171#معادن الحکمه&#171; مرحوم فیض کاشانی و &#171#شیعه در اسلام&#171; مرحوم علامه طباطبایی و....

یار امام: سال 1341، که قیام مراجع معظم تقلید به رهبری حضرت امام خمینی بر ضد لایحه &#171#انجمن های ایالتی ولایتی&#171; آغاز شد، آیت‌الله احمدی حضور متعهدانه خود را در این نهضت بزرگ اسلامی به خوبی نشان داد. او در هر رخداد مهمی، در صورت لزوم، نخست به خدمت حاج آقا روح الله خمینی و سایر مراجع معظم می رسید. بعد از کسب رهنمودهای لازم، عازم میانه می شد و پیام آنان را به روحانیت و مردم آن دیار می رساند و با سازماندهی روحانیت و روشننگری مردم، در جهت آرمان های نهضت اسلامی گام های مؤثر و بلندی برداشت.

حکومت از منظر آیت الله میانجی: یکی از ویژگی های بارز آیت‌الله احمدی، این بود که مسائل اسلامی را از دیدگاه حکومتی ارزیابی می کرد و اعتقاد داشت که فقه اسلامی و شیعی برای اداره بشر از گهواره تا گور است و می تواند جوامع بشری را به خوبی اداره کند. ایشان با این بینش و تفکر وارد میدان تحقیق و پژوهش شد و از آیات، احادیث و روایاتی که تا دیروز تنها در ابعاد فردی استفاده می شد، در ابعاد حکومتی از آنها بهره برداری کرد و کتابی را تحت عنوان &#171#اطلاعات و امنیت در حکومت اسلامی&#171; به رشته تحریر درآورد که از این نظر در نوع خود، کم نظیر و بدیع می باشد. بر اساس همین بینش، ایشان به &#171#احکام حکومتی&#171; که زیر نظر ولایت ولی فقیه جامع الشرایط اداره شود، به جد اعتقاد داشت و از این رو، حتی مقررات و قوانین معمولی را هم لازم الاجراء می دانست؛ به طوری که اظهار می داشت: &#171#اگر سی در نیمه شب مقررات راهنمایی و رانندگی را رعایت نکرد و پلیس هم حضور نداشت، واجب است خود، جریمه خلافش را به صندوق حکومت واریز کند؛ در غیر این صورت ذمه اش مشغول خواهد شد&#171;.

ایشان در باب اخذ وجوه شرعی (خمس، زکات و...) نیز نظر خاصی داشت که از همان نظریه حکومتی ایشان نشأت می گرفت. او اخذ وجوه شرعی و مصرف آن را، ابتدائاً یکی از شئون اساسی ولی فقیه می دانست. به همین سبب با این که ایشان مجتهد مسلم بودند؛ اما در این باب خود را ملزم کرده بودند تا از مقام معظم رهبری اجازه بگیرند.

اندرزهایی از مرحوم میانجی: آثار وضعی گناه  
گناه آثار وضعی دارد حتی بعد از توبه نیز آن آثار در روح انسان باقی می ماند و برای همین نیز، در آیات قرآن بعد از کلمه &#171#توبوا&#171; [توبه کنید] کلمه &#171#اصحوا&#171; [اصلاح کنید] آمده است؛ یعنی صرف توبه کافی نیست. بعد از آن باید با جدیت به اصلاح روح پرداخت تا آثار وضعی گناه از جان و دل زدوده شود.

مناجات با خداوند: از خدا حاجت خواستن، خودش توفیق است. در دعا هست که، &#171#اما الراحیل الیک قریب المسافة&#171;. منظور از راحل این است که خدایا، کسی که می خواهد به سوی تو بیاید، قریب المسافة است. من به ذهنم آمده که شاید &#171#قریب المسافة&#171; این باشد که عبد هر قدر هم دور باشد، اگر بخواهد برگردد، فاصله نزدیک است؛ فقط يك دفعه بگوید: نفهمیدم؛ خدایا، نفهمیدم؛ غلط کردم.

آزمون الهی: امتحان &#171#خوشی&#171;؛ خیلی مشکل است. من خیال می کنم از هزار، يك نفر از عهده امتحانش بیرون می آید. خدا پول بدهد، مقام بدهد، صحت بدن بدهد، وسایل و امکانات بدهد، آدم خودش را گم نکند. چند نفر می توانند از عهده چنین امتحان بیرون بیایند؟!

آداب دعا: یکی از آداب دعا این است که به خدا راه نشان ندهیم. ما باید از فضل خدا بخواهیم، بقیه کارها دیگر به دست اوست. بگوییم خدایا می دانی که من احتیاج دارم به فلان عطیه شما. مرحوم علامه طباطبایی می فرماید: آداب دعا این است که از فضل خدا بخواهی و در راه و خصوصیات آن دخالت نکنی.

آشنایی با شرح حال بزرگان: وقتی آدم شرح حال بزرگان و وارستگان را می خواند، فایده اش این است که احساس کمبود می کند. مقامات آن‌ها را می بیند و آن وقت می فهد چقدر از نظر معنوی کمبود دارد. آیت الله بهاء‌الدینی می فرمودند: اگر کسی &#171#وصل&#171; را درک نکند، نمی فهمد معنای &#171#فصل&#171; چیست و چرا علی (ع) در دعای کمیل می فرماید: توان فراق تو را ندارم.

\*کمالات اخلاقی: احترام به همسر  
نقل شده است که: &#171#در این چند سال اخیر، چون همسر آیت‌الله میانجی کسالت داشتند، ایشان هیچ دعوتی و مهمانی را نمی پذیرفت&#171;.

پول هنگفت: آیت‌الله احمدی میانجی نقل می‌فرمود: یکی از ثروتمندان، پول هنگفتی را به من داد که برای رفع مشکل محرومان خیلی کارساز بود؛ اما احساس کردم او می‌خواهد بعداً بیاید برای کارهای خود از من تأییدیه و توصیه نامه بگیرد. لذا آن همه پول را رد کردم؛

به مجلس شهدا می‌آیم: بارها آیت‌الله احمدی میانجی را برای سخنرانی دعوت می‌کردیم. ولی ایشان نمی‌پذیرفتند؛ ولی هر بار وقتی که عرض می‌کردیم مجلس شهید است، مشتاقانه می‌پذیرفتند و می‌گفتند: #171چشم می‌آیم؛ فقط برای خدا: نقل شده است که: #171آقا جعفر، فرزند آیت‌الله احمدی میانجی در عملیات کربلای پنجم به مقام شامخ شهادت نایل آمد. ایشان در تشییع جنازه فرزندشان حضور پیدا کرده بود، ولی ناگهان از نیمه راه بازگشتند. وقتی که علت را از ایشان جویا شدیم، گفت: چیزی را که در راه خدا داده ام، نمی‌خواهم دنبالش راه بیفتم! ایشان در مجلس هفت نیز شرکت نکردند؛ عزت نفس: سال‌های اول که آیت‌الله میانجی به تبلیغ می‌رفتند، مردم وجوهات خود را به ایشان می‌دادند؛ ایشان با این که در اوج احتیاج و نیاز بودند، آن وجوهات و خمس را به طلبه‌های دیگر می‌دادند که آنها خدمت مراجع تقلید ببرند، تا مقداری از پول دست آن طلبه‌ها را بگیرد. آیت‌الله میانجی بزرگواری بودند و با تهی‌دستی می‌ساختند و مشکلات را تحمل می‌کردند ولی عزت نفس خود را حفظ می‌نمودند؛

امامت جماعت فیضیه را نپذیرفت: نقل شده است که: #171بعد از ارتحال آیت‌الله العظمی اراکی، از ایشان دعوت شده که امامت نماز جماعت با شکوه مدرسه فیضیه را بپذیرند، ولی ایشان قبول نکردند و در همان مسجد کوچک که پیشتر نماز می‌خواندند، نماز جماعت خود را ادامه دادند؛

ساده زیستی: یکی از محافظان ایشان می‌گوید: #171حاج آقا نمونه بارز تقوی و اخلاص بودند. همیشه سر یک سفره می‌نشستیم و بسیار صمیمی با هم غذا می‌خوردیم. ساده زیستی ایشان همواره ما را شگفت زده می‌کرد؛ از ایشان کار مکروه ندیده‌ام!

یکی از نزدیکان ایشان می‌گوید: #171حدود پنجاه سال با آیت‌الله احمدی میانجی از نزدیک آشنا و با ایشان هم بحث بوده‌ام؛ در این مدت طولانی، حتی یک کار مکروه نیز از ایشان ندیده‌ام؛ چه برسد به اینکه از ایشان، کار حرام از قبیل غیبت و تهمت و... ببینم! در این مدت حتی تصور انجام چنین کارهایی از ایشان را نداشتم؛ بعضی روضه‌ها را نخوانید

یکی از مداحان پیشکسوت که سالها در محضر ایشان بود، نقل نموده است: #171آیت‌الله احمدی میانجی درباره روضه‌ها بسیار حساس بودند و می‌فرمودند، که: بعضی روضه‌هایی که بعضی‌ها می‌خوانند خوب نیست کاش این نوع روضه‌ها را نخوانند؛ چرا که در چنین روضه‌هایی یک نوع ذلت برای اهل بیت - علیهم السلام - در ذهن مستمعان متصور می‌شود. روضه‌ها باید مطابق شأن و منزلت معصومین - علیهم السلام - آرایه شود.

در برخی موارد از محضر ایشان می‌پرسیدیم که: حاج آقا نقل این مطلب یا روضه چطور است؟ ایشان می‌فرمودند: من جایی آن را ندیده‌ام و می‌فرمودند: #171اهل بیت - علیهم السلام - آن قدر فضایل و مقامات و کرامات دارند که هیچ نیازی به این مطالب بی‌مأخذ و ضعیف نداریم؛

در نیمه سوخته: روزی به مناسبت ایام فاطمیه، ایشان جهت سخنرانی به مجلسی دعوت شده بودند؛ همین که وارد آن مجلس شدند و ماکت در نیمه سوخته را - که به یاد واقعه ی دلخراش آتش زدن خانه ی فاطمه زهرا(س) درست کرده بودند - دیدند، بی اختیار به شدت گریستند؛ همه اهل مجلس نیز با ایشان گریستند. آخرالامر، ایشان در آن شب، نتوانست منبر بروند. روضه، بیشتر بخوان!

یکی از فضیله‌های حوزة علمیه قم می‌گوید: #171آیت‌الله احمدی میانجی به من سفارش می‌فرمود که: سعی کنید روضه، زیاد بخوانید! ایشان دل‌باخته ی سیدالشهدا - علیه السلام - بود. همین که اسم یکی از چهارده معصوم - علیهم السلام - به گوش ایشان می‌خورد، دگرگون می‌شد و به شدت گریه می‌کرد؛

امسال، سال آخر است: از داماد ایشان نقل شده است که: #171آیت‌الله احمدی میانجی بعد از ویرایش نهایی جلد چهارم کتاب معروف شان - مکاتیب الرسول - در عالم رؤیا خدمت رسول اکرم(ص) شرفیاب شدند و حضرت رسول(ص) با دست مبارک خود، شال منبری را به گردن ایشان انداخته و فرموده بودند: #171امسال، سال آخر شماست؛

وصیتنامه: مرحوم آیت‌الله احمدی میانجی در بخشی از وصیت نامه خود، توصیه‌هایی پدران خویشت را چنین به یادگار گذاشتند: #171شما را به تقوا و پرهیز از گناه شدیداً توصیه می‌کنم. روابط خود را با اهل بیت علیهم السلام روز به روز زیادتر کنید. همواره توسل داشته باشید ولو با خواندن زیارت جامعه یا امین الله یا زیارت عاشورا. با آنان درد دل کنید و به در خانه غیرآنان نروید. با امام زمان علیه السلام همیشه رابطه برقرار کنید؛

رحلت: بین عالم فرزانه پس از هفتاد و سه سال زندگی توأم با تلاش، تحقیق و پژوهش، بامداد روز دوشنبه، بیست و یکم شهریور 1379 چشم از جهان فرو بست و روح بلندش به سوی معبود متعال پرواز کرد. پیکر این فقیه خستگی ناپذیر، با حضور مراجع معظم تقلید، علمای اعلام، طلاب و فضلا و انبوهی از مردم قم، میانه، تهران و... از مسجد امام قم به حرم حضرت معصومه (س) تشییع شد و با تجلیل فراوان، در جوار کریمه اهل بیت (ع) جنب مرقد علامه طباطبایی و شهید مرتضی مطهری به خاک سپرده شد

منابع

- گلبرگ :: شهریور 1383، شماره 54

- خاطرات فقیه اخلاقی آیت الله احمدی میانجی ؛ به کوشش: عبدالرحمن ابادری
- پایگاه اطلاع رسانی آیت الله احمدی میانجی ( ره )
- اسوه پارسایان ؛ صادق حسن زاده
- حوزه نت

[1] - سال 1358 ه . ق (بهار 1318) در سن دوازده سالگی، پدر میرزا علی را به شهر میانه آورد و فرزندش را به دست عالمی فداکار و دلسوز سپرد تا به صورتی که خود مصلحت می داند، تعلیم و تربیت کند. این روحانی ربّانی، مرحوم حضرت آیت الله آقا میرزا ابومحمد حجتی، یکی از دوستان صمیمی و قدیمی پدر و از شاگردان حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی در قم به شمار می رفت

[2] - حاج شیخ لطفعلی، برادرزاده آیت الله میرزا رضی زنوزی تبریزی است. در نجف اشرف از محضر آیات عظام: نایینی، ایروانی و کاشف الغطا استفاده شایان برد و با آیات عظام: میلانی، خویی و مرعشی نجفی نیز هم بحث و هم درس شد. وی مجتهدی مسلم و از علمای بزرگ تبریز محسوب می شد؛ اما به دلیل آن که در شهر میانه ساکن بود، قدر و منزلت وی در محافل علمی شناخته نشد

[3] - آیت الله احمدی درباره آشنایی خود با علامه نقل می کرد:

&#171;#171; با این که از طریق مرحوم آیت الله زنوزی به ایشان معرفی شده بودم، اما چندان توجهی به من نمی کردند تا این که بعداً مأنوس شدیم و رفت و آمد به خدمت ایشان زیاد شد و معظم له نیز به بنده لطف داشتند. ولی همیشه در ذهنم بود که چرا آقای طباطبایی در اوایل این طور برخورد می کردند؟ يك روز که فرصتی پیش آمد، این سؤال را با ایشان در میان گذاشتم، فرمودند: اول تصور این بود که می خواهید بی جهت وقت مرا بگیرید و عمر خودتان را هم ضایع کنید. این بود که نمی خواستم این طور بشود. اما بعد دریافتم این طور نیست. لذا نظرم عوض شد. &#171;

[4] - آثار معنوی و علمی بزرگانی چون حضرت آیت الله احمدی میانجی را نمی توان با مقیاس های معمولی سنجید؛ چرا که قلمرو تأثیر آن در همه زمان ها جاری خواهد بود. با این وجود، برخی از آثار قلمی ایشان، از برکات خاصی برخوردار بوده و زحمات زیادی را برای ایشان داشته است. در این میان، خود استاد، توجه خاصی به کتاب مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله که در آن نامه های پیامبر صلی الله علیه و آله جمع شده، داشته اند و درباره آن فرمودند که: &#171;#171; این کتاب، حاصل عمر من است و من حدود پنجاه سال برای نگارش آن زحمت کشیده ام &#171;. منبع: حوزه نیوز

تاریخ ثبت: 1389-06-21